

Strategier från EU-kommissionen

Den Europeiska kommissionen har under maj 2021 tagit fram två meddelanden till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén EMPTU, dels om en ny strategi för en blå hållbar ekonomi samt dels strategiska riktlinjer för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt vattenbruk i EU för perioden 2021–2030.

Sammanfattningsvis avser EU att använda både morot och piska, dvs ekonomiskt stöd, vägledning eller lagstiftning.

Lagstiftningen kommer att vara:

- riktad mot mer hållbara livsmedelssystem.
- rättsligt bindande EU-mål för att restaurera förstörda ekosystem, särskilt viktiga lek- och uppväxtområden för fisk och områden som har högst potential när det gäller att fånga in och lagra koldioxid och förhindra och minska effekterna av naturkatastrofer.

När EU tar fram förslag till ny lagstiftning har medlemsstaterna några år på sig att införa detta på lämplig plats i lagstiftningen.

EU-medel (stöd) kommer att betalas ut för att stödja en grön omställning, ny teknik och innovationer.

En ny strategi med omställning från blå tillväxt till en hållbar blå ekonomi

Den europeiska gröna given manar till omställning av vår ekonomi – den måste bli en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där utsläppen av växthusgaser fasas ut och EU:s naturkapital skyddas. Den europeiska återhämtningsplanen har som mål att bidra till den gröna och digitala omställningen och göra Europas ekonomi rättvisare, mer resiliert och hållbarare för framtida generationer. I meddelandet om en hållbar blå ekonomi (25 sidor) presenteras kommissionens förslag till havspolitik för det innevarande årtiondet. Det kommande uppdraget Friska hav och kust- och inlandsvatten kompletterar denna agenda.

Kommissionen menar att en hållbar blå ekonomi kommer att skapa påtagliga möjligheter till nya arbetstillfällen och ny företagsverksamhet. De kommer att skapas genom arbetet för att mildra påverkan på hav och kuster i syfte att bygga en resiliert ekonomisk modell baserad på innovation, en cirkulär ekonomi och en respektfull inställning till havet. Företag ska uppmuntras att använda sig utav förnybara resurser, bevara de marina ekosystemen, minska föroreningar och öka klimatresiliensen. Allt detta är lika viktigt för oss människor som för planeten. Agenda 2030 för hållbar utveckling erkänner det faktum att utan friska hav hotas livet på denna planet; förlorar vi havets resurser förlorar mänskliga samhällen över hela planeten sina möjligheter att försörja sig. Nedan sammanfattas några områden. Meddelandet om omställningen av EU:s blå tillväxt till blå hållbar ekonomi finns till sin helhet här: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0240&qid=1621421937995&from=SV>

Omställning av den blå ekonomins värdekedjor omfattar mål som:

- Klimatneutralitet och nollförorening
- Cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande
- Biologisk mångfald och investering i naturen
- Resilienta kuster

- Ansvarsfulla livsmedelssystem
- Kunskap om haven
- Forskning och innovation
- Investeringar
- Blå kompetens och jobb
- Havsplanering
- Havsområden, regionalt samarbete och stöd till kustregioner
- Sjöfartsskydd
- Främjande av hållbar blå ekonomi utomlands

Klimatneutralitet och nollförorening

Den europeiska gröna given uppmanar till en minskning av växthusgasutsläpp med 90 %, från alla transportsätt, även sjötransporter. För att stödja utfasningen av fossila bränslen och föroreningsreduktion kommer kommissionen bland annat att skapa ett blått forum för havets användare i syfte att samordna en dialog mellan offshoreaktörer, intressenter och forskare som är verksamma inom fiske, vattenbruk, sjöfart, turism, förnybar energi och annan verksamhet. EU kommer att sikta på att använda Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden för att stödja fiskeflottorna i deras övergång till att använda renare motorer och teknik, förutsatt att dessa renoveringar inte leder till överkapacitet och överfiske.

Biologisk mångfald

För att bevara och återställa marin biologisk mångfald kommer kommissionen att göra följande:

- Lägga fram ett förslag om rättsligt bindande EU-mål för att restaurera förstörda ekosystem, särskilt viktiga lek- och uppväxtområden för fisk och områden som har högst potential när det gäller att fånga in och lagra koldioxid och förhindra och minska effekterna av naturkatastrofer.
- Föreslå en ny handlingsplan för att bevara fiskeresurserna och skydda marina ekosystem senast i slutet av 2021, som särskilt kommer att undersöka vilka åtgärder som krävs för att skydda känsliga arter och livsmiljöer.
- Arbeta med medlemsstater, regioner och Europeiska miljöbyrån för att identifiera och utse ytterligare marina skyddsområden och definiera strikt skydd senast i slutet av 2021.
- Främja och stödja lokala deltagandebaserade initiativ (som lokalt ledda utvecklingsgrupper, lokala åtgärdsgrupper inom fisket etc.) som kombinerar regenerering av marina resurser med bevarandet av lokala försörjningsmöjligheter.

Sammanfattning av övriga hållbara blå ekonomipunkter

I övrigt poängterar man i meddelandet vikten av att minska föroreningar och att cirkulära modeller och lösningar behövs, liksom vikten av att bevara och återställa kustvegetation som t.ex. sjögräsängar som ackumulerar "blått kol" i sin växtlighet, sina jordar och sediment. Utarbetandet av rening av områden och bekämpning av eutrofiering är centrala för att återuppbygga den biologiska mångfalden och därmed resiliensen hos kustnära och marina ekosystem. Blå teknik erbjuder lösningar för framställning av material,

enzymer, kosttillskott och läkemedel. Med en framåtblickande ekosystembaserad förvaltning finns möjligheterna att minska de negativa effekterna av fiske, mineralutvinning och annan mänsklig verksamhet på marina ekosystem.

I kustregioner kommer utvecklingen av grön och blå infrastruktur att bidra till att bevara biologisk mångfald, kustnära ekosystem och landskap, vilket i sin tur kommer att stärka en hållbar utveckling av turism och kustregionernas ekonomi.

I syfte att få mer ansvarsfulla livsmedelssystem har kommissionen tagit fram från jord till bord-strategin som är en övergripande strategi som påverkar många aspekter av den blå ekonomin, som t.ex. ansvarsfullt fiske och hållbart vattenbruk. Algbaserade livsmedel kan minska trycket på miljön från jordbruk, vattenbruk och fiske. Även om bekämpning av övergödning främst kräver en föroreningsminskning vid källan kan algproduktion till havs bidra till att avlägsna överskott av kol, kväve och fosfor från havet.

Kommissionen kommer att lägga fram lagstiftningsförslag om en ram som ska omfatta fiskeri- och vattenbruksprodukter i syfte att påskynda omställningen till hållbara livsmedelssystem (2023). Under 2022 ska kommissionen lägga fram ett lagstiftningsförslag för moderna, hållbara handelsformer för fisk, skaldjur och annan sjömat i syfte att förse konsumenter och aktörer i livsmedelskedjan med jämförbar information om miljömässig och social hållbarhet.

Kunskap, forskning och innovation är andra viktiga delar som behövs vid en omställning. Genom innovation kan kustsamhällen återuppbygga eller omforma sin ekonomi och bli lokala drivkrafter för hållbarhet. Detta kommer bland annat att finansieras genom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden.

EU kommer att utveckla ett EU-täckande innovationssystem för hållbar blå ekonomi genom det föreslagna uppdraget Friska hav och kust- och inlandsvatten. Målsättningen är att minska störningarna av marina ekosystem, återskapa marina ekosystem och sötvattens ekosystem, hantera förlusten av biologisk mångfald och främja lösningar som kan göra den blå ekonomin klimatneutral.

Den offentliga finansieringen från EU fortsätter att vara av avgörande betydelse för teknik och projekt som har lägre mognadsgrad och som behöver dra till sig investerare, få ned kostnader och osäkerheter och påskynda marknadsinträdet. Det nya InvestEU-programmet kommer att vara ytterst relevant i tekniskt hänseende för sjötransporter, hamnar, havsbaserad förnybar energi, för att bevara och återställa biologisk mångfald, ett hållbart vattenbruk och för havsobservationer.

Kustregioner och öar är nyckelaktörer i den blå ekonomin och därför är regionalt samarbete med ett brett spektrum av intressenter av största vikt och också mest effektivt för att nå framgång. EU kommer att hjälpa städer och regioner till en mer grön och digital omställning på lokal nivå genom att stödja med EU-medel och strategiska vägledning. Förutom detta kommer Kommissionen att fortsätta att skapa villkor för en hållbar ekonomi på det internationella planet i linje med agendan för internationell världshavsförvaltning.

EU:s strategiska riktlinjer för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt vattenbruk i EU för perioden 2021–2030.

Meddelandet om strategiska riktlinjer för ett mer hållbart och konkurrenskraftigt vattenbruk omfattar 21 sidor och kan nås via denna länk:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0236&from=EN>

Kommissionen har uppmanat medlemsländerna att se över sina fleråriga nationella strategiska planer och då beakta de nya riktlinjer som tagits fram. Genom den framtida Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden kommer EU:s medlemsstater även fortsättningsvis att få stöd till genomförandet av den strategiska vision för sektorn som återspeglas i de strategiska planerna och deras operativa program, bland annat i form av lokala åtgärder. Som övergripande grund ligger den gröna given.

Om EU:s vision ska bli verklighet måste man inom EU:s vattenbrukssektor ta itu med diverse utmaningar och möjligheter för att uppnå följande inbördes sammankopplade mål:

- Bygga upp resiliens och konkurrenskraft
- Delta i den gröna omställningen
- Säkerställa samhällets acceptans och information till konsumenterna
- Öka kunskap och innovation.

Som en uppföljning av från jord- till bordstrategin arbetar kommissionen med ett initiativ som ska stödja produktionen, en säker konsumtion och en innovativ användning av alger.

Kommissionen anser att det är mycket viktigt med en samordnad fysisk planering då den kan säkerställa att utrymmet och vattnet fördelas mellan olika verksamheter och att ekosystemen samtidigt bevaras. De skriver tex att en lokalisering ska peka ut tex RAS eller hållbara system som stärker och bevarar ekosystemen, sådana som tex kombinerar vissa typer av odling i ännu större utsträckning för att minska utsläppen av näringsämnen och organiskt material till miljön. Vid fysisk planering ska det säkerställas att relevant EU-lagstiftning genomförs och att särskilda områden avsätts för ekologiskt vattenbruk och blötdjursproduktion. Den bör också beakta vattenbrukets klimatanpassning, samt potentialen hos olika vattenbruk att mildra effekterna av klimatförändringarna (genom t.ex. koldioxidavskiljning eller bevarande av ekosystem som skyddar mot extrema väderförhållanden). Med en lämplig ram kan vissa typer av vattenbruk, såsom alg- och blötdjursodlingar tillhandahålla tjänster som binder kol. Kommissionen anser även att vattenbruk som bevarar ekosystemen såsom dammar eller våtmarker ska främjas, då de skyddar mot klimatförändringarnas konsekvenser i form av stigande havsnivåer och översvämningar.

EU efterfrågar en nollföroreningsambition och anser att miljöprestandan kan förbättras ännu mer inom EU:s vattenbrukssektor. Följande aspekter bör beaktas i syfte att främja vattenbruk med mindre miljöpåverkan samt vattenbruk som tillhandahåller ekosystemtjänster:

- Livscykelstrategier ska användas vid bedömningen av miljökonsekvenserna av EU:s vattenbrukssektor.

- Hållbara fodersystem där foder ingredienser anskaffas på det sätt som minst påverkar ekosystemen och den biologiska mångfalden och som samtidigt säkerställer djurens hälsa och välbefinnande. Detta innebär också att foderproducenternas beroende av fiskmjöl och fiskolja från vilda bestånd ska begränsas t.ex. med hjälp av alternativa proteiningredienser såsom alger eller insekter.
- Minskad användning av veterinärmedicinska läkemedel och andra substanser.
- En mer utökad miljöövervakning som förutom vattenkvalitet inkluderar organiskt material, plast, läkemedel och alla andra föroreningar i form av avfall och skräp.
- Användning av förnybar energi
- Cirkulär ekonomisk strategi som omfattar återanvändning av avfall.
- Utveckla ekologiskt vattenbruk och andra vattenbrukssystem med mindre miljöpåverkan, såsom energieffektiva recirkulerande vattenbrukssystem och integrerade multitrofa vattenbrukssystem, liksom diversifiering av arter på lägre trofinivå (som alger, blötdjur och växtätande fiskar).
- De former av vattenbruk som erbjuder ekosystemtjänster, bland annat dammar och våtmarker, bör främjas och tillskrivas värde.

EU:s vattenbrukssektor måste, precis som andra sektorer i EU:s ekonomi delta i den gröna omställningen, enligt den gröna given. Sektorn kan spela en stor roll när det gäller att övergå till hållbara livsmedelssystem men också till utveckling av bioekonomi och cirkulär ekonomi, genom användning av förnybara akvatiska resurser och att vända förlusten av biologisk mångfald genom att minska föroreningarna. Kommissionen anser även att det behövs fler insatser som säkerställer ett mer enhetligt och samstämt genomförande av de miljörättsliga ramarna. Särskilt viktigt är det att öka kunskapen och innovationen för att bygga upp vattenbrukets resiliens och konkurrenskraft. EU:s innovationsprogram Horisont Europa, EU:s BlueInvest-initiativ och den nya fonden EHFVF erbjuder stora möjligheter för att främja hållbara vattenbruk och investeringar i innovativa lösningar.

Kommissionen uppmanar EU:s medlemsländer att aktivt främja de mål och principer som anges i meddelandet om hållbara vattenbruk och då särskilt vikten av att vattenbruket utvecklas på ett hållbart sätt som respekterar miljön inom ramen för i) havsområdesstrategierna ii) bilaterala avtal iii) deltagande i internationella forum (tex FAO).

Kommissionen kommer senast fyra år efter detta meddelande att göra en bedömning av vilka framsteg som gjorts och hur effektivt de föreslagna åtgärderna bidrar till att uppnå målen i dessa nya strategiska riktlinjer, varefter en anpassning sker. Senast 2029 kommer en utvärdering av de nya strategiska riktlinjerna att genomföras, i syfte att få till faktaunderlag till stöd för beslut efter 2030.

Ytterligare information om den gröna given och biodiversitetsstrategin finns under denna länk:

<https://www.regeringen.ax/miljo-natur/eus-grona-giv>